

LASSÚ INNOVÁCIÓK A PERIFÉRIKUS TÉRSÉGEKBEN

Slow Innovation in Europe's Peripheral Regions: Innovation Beyond Acceleration

Heike Mayer

Lassú innovációk Európa periférikus térségeiben: Innováció a gyorsuláson túl címmel jelent meg 2020-ban Heike Mayer, a Berni Egyetem professzorának tanulmánya¹, amely az Alpok két periférikus térségében végzett interjúk alapján vizsgálja az innovációk sajátosságait. Az innovációs folyamatokat leggyakrabban a városi környezet velejárójaként definiálják, az innovációval foglalkozó elméletek nem fordítanak elegendő figyelmet a periférikus térségekre és arra, hogy ezek a területek hogyan segítik elő vagy ellenkezőleg, akadályozzák meg az innovációk terjedését. A periférikus vidékeken zajló innovatív folyamatokat a szerző az elsőként Shearmur (2015) által definiált *lassú innováció* fogalmával azonosítja, mely elszigetelt mivoltából adódóan független a személyközi kapcsolatoktól és az információ- és tudáskeresés tekintetében stratégiailag nagyon megfontolt. Egy nemrég megjelenő kutatási hullám a periférikus térséget olyan helynek tekinti, ahol a kreativitásnak nem szabnak határokat, mivel az innovátorok szabadon kísérletezhetnek a nem szokványos ötletekkel. Itt több lehetőség nyílik a kísérletezésre, a kutatóknak megadatik a saját munkájukra való reflektálás lehetősége egy zavartalan környezetben, nincsenek a folyamatosan gyorsuló gazdasági nyomás terhe alá helyezve. Ennek okán a periférikus területek üressége egy táptalaja lehet az innovációk elterjedésének. Heike Mayer (2020) tanulmánya esettanulmányok által vizsgálja ezeket a folyamatokat az Alpokban, Olaszország és Ausztria periférikus térségeiben.

Habár egyre nagyobb figyelem irányul a periférikus térségekben előforduló innovációkra, ezek kutatása még kezdetleges. A periférikus térségek vállalkozásai a

¹ Heike Mayer: *Slow Innovation in Europe's Peripheral Regions: Innovation beyond Acceleration*. *ISR-Forschungsberichte* 49:8-21. DOI: 10.1553/0x003b582d. https://www.researchgate.net/publication/339808924_Slow_Innovation_in_Europe's_Peripheral_Regions_Innovation_beyond_Acceleration

hely hátrányait kompenzálják például térségen kívülről szerzett tudással vagy formális együttműködések által, arról azonban keveset tudunk, hogy az innovatív vállalkozások hogyan profitálnak a periférikus térség adottságaiból. A periféria paradoxona, hogy bár szegényes környezetnek tekintik, a vállalkozók mégis gazdasági tőkét tudnak kovácsolni belőle. A szerző Shearmur (2015) *lassú innováció* fogalmát használja, mely kevesebb interakciót feltételez, ezért nagyobb távolságokra képes eljutni, ellentétben a *gyors innovációkkal*, melyek függnek a magvárosok lététől. A periférikus területekről alkotott képet gyakran negatív társítások befolyásolják, mivel ezek alatt az elmaradott, hátrányos helyzetű településeket értjük, gyakran olyan helyeket jelölnek, amelyeknek nincs jövőjük. A tanulmány az Alpokban készült interjúk alapján vizsgálja az innovációkat, olyan térségben, amelyben a területi egyenlőtlenségek egyre növekednek a magvárosok és a periférikus települések között. Míg a városi régiók fejlődnek, a földrajzilag magasabban fekvő települések gazdaságilag hanyatlanak, demográfiaileg változnak és szolgáltatásaik csökkennek. A húsz darab, vállalkozókkal készített félig strukturált interjúkon alapuló kvalitatív kutatást Olaszországban, a Piemont régióban és Ausztriában, az Osttirol régióban végezték. Ezek a régiók messze találhatóak a térség magvárosától, ami az olasz térség esetében Torino és Róma, az osztrák térség esetében pedig Innsbruck és Bécs. Ezeket a területeket demográfiai hanyatlás, migráció, előregedő népesség jellemzi. Megfigyelhető egy bevándorlási folyamat, az új felföldiekként definiált réteg megjelenése, köztük vállalkozók és innovátorok, akik potenciált és tőkét látnak ebben a vidékben.

A *lassú innovációk* megjelenése egyedi és új tulajdonsága a perifériáknak, Richard Shearmur (2015) a következő aspektusait említi: az innovációhoz szükséges tudás nem függ az időtől, technikai, tudományos jellegű, ezért nem veszíti el rövid időn belül az értékét, erre utal a fogalom neve is, egyes innovációk pedig függhetnek az egyedi helyismerten, tudástáron vagy egy probléma beazonosításán. A lassú innovátorok kevés alkalommal lépnek kapcsolatba olyan külső szereplőkkel, mint például partnerek, szállítók, egyetemi központok. Jól kidolgozott stratégiájuk van az információ- és tudásszerzésre, nem hagyatkoznak informális kapcsolatokra, befelé fordulás jellemzi őket, a belső forrásokra hagyatkoznak és fizikai közelségre támaszkodnak, ezért átlépik a szociokulturális határokat.

A periférikus területek innovációi tehát kevésbé időfüggőek, olyan információkra alapoznak, amelyek nem veszítik könnyen el az érvényességüket, ellentétben a városi innovátorokkal, akiket befolyásolnak a gyorsan fejlődő piac alapú információk, például egy milánói divattervező időben és gyorsan kell cselekedjen egy új

kollekció megtervezésénél. A perifériák innovátorai olyan információkra támaszkodnak, amelyek technikai, tudományos jellegűek, vagy a hagyományban rejlenek, ennek okán nem veszítik el rövid időn belül az érvényességüket. A kutatás alanyai kevés alakkal létesítettek kapcsolatot olyan külső szereplőkkel, mint beszállítók, partnerek, egyetemek. Ezek az innovatív vállalkozások egyedi megoldásokat kínálnak egy jól körülhatárolható csoportnak, tehát egy bizonyos piaci szegmenst szolgálnak ki. Ennek ellenére a változás és a haladás fontos az innovációk kifejlesztésében, stratégiák mentén keresik meg azokat, akik tudással, információkkal segítik őket, ezért inkább innovatív követőknek, mintsem vezetőknak tekintik őket. A szociokulturális sokszínűségnek szerepe van a perifériákban, az innovátorok a fizikai közelségre alapoznak, ezzel átlépve a szociokulturális határokat. Ebben az értelemben a helyi kontextus nem gyengeség, hanem ellenkezőleg, erőforrás a maga sokszínűségével, különböző személyek különböző hátterével.

A kísérletezés létfontosságú elem az innovációk kifejlesztésében, egy innováció létrejötte alkalmával pedig a kísérletezések száma nincs korlátozva és a külvilág részéről sem érkezik nyomás, sem a piacot, sem az időkeretet illetően. Többen az idősektől vagy a helyiektől sajátítják el a szaktudást, cserébe pedig betanítják a fiatal munkaerőt. A vállalkozásokat holisztikusan kezelik, az egész folyamatot átlátják. Meg vannak elégedve a cégük méretével, ha a vállalkozásuk városi környezetben létesült volna, az méreteiben is növekedett volna, de nem ez a periférikus térségek innovátorainak célja.

Heike Mayer a lassú innovációk két aspektusát írja le a periférikus térségek esetében. A periférikus térségek innovációi eltérnek a városi környezetben honos innovációktól, ami főként a felhasznált tudást, az időhöz való viszonyulást, az új ötletek időérzékenységét, kevesebb interakciót, belső források felhasználását és stratégiai folyamatok kidolgozását tartja szem előtt. A második aspektust olyan motivációk és gyakorlatok jellemzik, amelyek eltérnek a marketing népszerű logikájától. Az elmaradott térségek innovátorai előnyt kovácsolnak a perifériából, idősektől tanulnak, fiatalokat tanítanak és időkorlát és külső nyomás nélkül kísérleteznek termékeikkel, szolgáltatásaikkal. A vállalkozásaikra holisztikusan tekintenek, a termékek, szolgáltatások létjogosultsága a fejlesztő szenvedélyével találkozik, ilyenkor nem szempont a vállalkozás mérete, sem az általa megszerzett státus, vagy gazdasági előmenetel, a cél a saját maguk és a közösség segítése.